

Илъяс зэфэхьысыжъхэр

ниципалитет пстэуми мэхъанэ-
шхо зилэ лфтхъабзэхэр ащы-
кыуагъэх, федеральнэ лъэгаплэм
тетэуи ахэр реклоклыгъэх. Фе-
дерациемкӀэ Советым Адыгэ
Республикэм и Мафэхэр щы-
кыуагъэх, комитет зэфэхьаф-
хэми зэхэсыгъо гъэнэфагъэхэр
ялагъэх.

Культурнэ программэу Мо-
сква щыкыуагъэм илъягаплэу
плъытэн плъэкӀышт Къэралыгъо
Унэшхоу Кремлым хэтым щы-
реклоклыгъэр. Къэбэртэе-Бэль-
къарымрэ Къэрэцъе-Щэрджэ-
сымрэ ащ кыыхэлэжыагъэх,
ахэми къэралыгъо гъэпсыкӀэ
ялэ зыхьугъэм ия 100-рэ илъяс
хагъэунэфыкыгъ. Республикы-
мэ ащыпсэухэрэм УФ-м и
Президентэу Владимир Путинэр
къафэгущыуагъ, ежъ ышъхьэкли
концертим еплъынэу къэкло-
гъагъ. Къэралыгъом и Лышъхьэ
анахъэу кыыхигъэщыгъэр Адыге-
им, Къэбэртэе-Бэлькъарым ыкли
Къэрэцъе-Щэрджэсым «хэгъэ-
гум игъэпӀытэнрэ ихэхьоныгъэрэ,
цыфхэм азыфагу мамырныгъэрэ
зэгурьӀоныгъэрэ илӀынхэм
ялахьышхо зэрэхашыхьэрэр,
пшъэрылэу апашъхьэ итхэр
теубытагъэ ахэлэу зэрэзэшлуа-
хьхэрэр, тиреспубликэхэм нахь
псынклэу хэхьоныгъэ ашыным
ренэу аналэ зэратырагъэты-
рэр ары».

«Джыри зэ къэсӀонэу сыфай
къэралыгъом и Лышъхьэу Вла-
димир Путиным, Урысыем и
Правительствэ и Тхьаматэу
Михаил Мишустиным, Федера-
циемкӀэ Советым и Тхьаматэу
Валентина Матвиенкэм, Урысые
Федерацием и Къэралыгъо Думэ
и Тхьаматэу Вячеслав Володи-
ным ыкли хэгъэгум и Прави-
тельствэ ренэу яшлуагъэ кы-
зэрэагъэкӀырым, республикэм
июбилей епхыгъэ проектхэр
гъэцӀагъэ хъунхэмкӀи лэпылэ-
гъуу кызырэтфэхьугъэхэм апае
инэу тызэрафэразэр», — **кы-
луагъ КъумпӀыл Мурат.**

Адыгеим и Лышъхьэ шъха-
фэу къащыуцугъ илъясэу икы-
гъэм тыхэгъэгу кыныгъоу зэу-
тӀагъэхэм. Республикэри,
зэрэхэгъэгу фэдэу, гумэкӀыгъоу
кыкыокыгъэхэм зыкыныгъэ
хэлэу апэуцужыгъ.

«Илъясэу икыгъэр Урысы-
емкӀэ ушэтыплэ инхэм яилъэ-
сэу щытыгъ. Урысыем и Пре-
зидент хэушъхафыкыгъэ дзэ

(ИкӀух я 2-рэ нэклиб. ит).

Тыгуасэ республикэм и Къэралыгъо филармоние АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм ия
XXI-рэ зэхэсыгъо щыкыуагъ. АР-м и Конституције тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминист-
рэхэм я Кабинет 2022-рэ илъясым лфэу ышлагъэм икӀэххэмкӀэ зэфэхьысыжъ Адыгеим и
Лышъхьэу КъумпӀыл Мурат ащ кыщишлыгъ.

Сессиим илофшӀэн хэлэжыа-
гъэх ФедерациемкӀэ Советым
хэтхэр, Адыгеим ыцӀӀӀэ Уры-
сые Федерацием и Къэралы-
гъо Думэ, АР-м и Къэралыгъо
Совет — Хасэм ядепутатхэр,
АР-м иминистрэхэм я Кабинет
хэтхэр, федеральнэ ыкли рес-
публикэ кыулыкӀухэм, ведом-
ствэхэм ялэшъхьэтетхэр, му-
ниципальнэ образованиехэм,
общественнэ ыкли лъэкӀ-куль-
турнэ объединениехэм ялы-
кӀохэр. Зэхэсыгъор зерищагъ
Адыгэ Республикэм и Къэра-

лыгъо Совет — Хасэм и Тхьа-
матэу Владимир Нарожнэм.

Адыгеим и Лышъхьэ анахь
мэхъанэ зилэгъэ лъэныкъомкӀэ
ипсалэ кыригъэжыагъ — 2022-
рэ илъясым Адыгэ Республикэм
къэралыгъо гъэпсыкӀэ илэ зы-
хьугъэм ия 100-рэ илъяс ихэ-
гъэунэфыкынын кыуагъ. КъумпӀыл
Мурат кыыхигъэщыгъ юбилеим
игъэмэфэкӀын республикэм
аналэ нахь кытырадзэнымкӀэ,
ащ гъэхьагъэу илэхэр къэгъэ-
лэгъогъэххэмкӀэ амалышлухэр
кызыретыгъэр.

«Къэралыгъом и Пащэу Вла-
димир Путиным инэу тыфэраз
къэралыгъо лъэгаплэм тетэу а
Мафэр хэдгъэунэфыкынын
иамал кызыретыгъэмкӀэ. Рес-
публикэм илӀэшлэгу юбилей
хэгъэгумкӀэ зэрэпсауу тарихь
мэхъанэу илэр унашъоу ышл-
гъэмкӀэ Президентым кыгъэ-
лэгуагъ», — **кыыхигъэщыгъ
КъумпӀыл Мурат.**

Адыгеим и Лышъхьэ зэфэ-
хьысыжъэу кышыгъэм кыщи-
лотагъ юбилеим тегъэпсыхьэгъэ
лофшӀэнышхоу зэшлохыгъэ хъу-

гъэр. Илъяс заулэрэ ар кыуагъэ
ыкли культурнэ лфтхъабзэхэм
ямызакъоу, зэхьокыныгъэ ин-
хэри щылэ хьугъэх. Мы лъэны-
къомкӀэ ишлуагъэ кыгъэкӀуагъ
Урысыем и Правительствэ и
Тхьаматэ игуадзэу Дмитрий
Чернышенкэм. Юбилеим изыфэ-
гъэхьазырынрэ ихэгъэунэфы-
кынынрэ афэгъэзэгъэ зэхэцӀо
комитетым ар илэшагъ. Адыге-
им ия 100-рэ илъяс ехьулэу
инфраструктурэм ипсӀошӀи
160-мэ лфшӀэнхэр ачагъэцэ-
кӀагъэх. Илъясэу икыгъэм му-

Илъэс зэфэхьысыжьхэр

(ИкӀуӀх).

операциемкӀэ унашӀоу ыштагӀэр кызырӀыкӀоу шытыгӀэп, ау Донбасс ыкӀи зэрэхгӀэгоу ащыпсӀэхэрэм якъэхуэмэн, хэгъэгур шынгӀончӀэу шытынӀым афӀэгъэхьыгӀэ унӀэу тэрэзакъоу ар шытыгӀэ, — **кыӀуагӀэ Къумпыл Мурат**. — ТикӀалӀэхэм цыхьӀэ афӀэтӀшы ыкӀи тарӀэгущо. ТичӀыпӀэгъухэм ятӀэххэмрӀэ ятӀэжӀ пӀашӀэхэмрӀэ яблӀэнагӀэ ежъхэм кӀахӀэфӀжы, лӀыхужьныгӀэ шыпкӀэ зӀрахьӀэ. Ахэм ащыщӀбӀэхэм кӀэралыгӀо тынхэр афагӀэшӀошагӀэх. ЛӀыгӀэу зарихьагӀэм пае старшӀэ лейтенантӀэу Валерий ЗаволянскӀэм щытхуцӀэу Урысые Федерацием и ЛӀыхужь» зыфилорӀэр цымылӀажӀэу кыфагӀэшӀошӀэжыгӀэ. ЛӀыхужьым ыцӀэ лӀэшӀэгъухэм кӀахӀэнӀцт.

Ащ нӀужым АР-м и ЛӀышхьӀэ игъӀкӀотыгӀэу кыщыцӀугӀ хӀушхьафӀыкӀыгӀэ дӀэ операцием хӀэлажӀэхэрэм, дӀэ формирова-ниехэм, шӀолъырыкӀэхэм ащыпсӀэу хуӀгӀэхэм, кӀэкощыжыгӀэ-гӀэхэм лӀыпӀэгъу ятыгӀэнымкӀэ пшӀэрылӀэу зӀшӀохыгӀэн фае-хэм, джащ фӀэдӀэу шӀушӀэ лӀофтхьабзӀэр лӀыгӀэкӀотгӀэнымкӀэ, Херсон хӀэкум и ГеническӀэ район зыпкӀэ игъуцӀожыгӀэ-нымкӀэ ыкӀи хӀэуныгӀэ егӀэ-шыгӀэнымкӀэ зӀшӀахыхэрэм.

Джащ фӀэдӀэу республикӀэм ихӀэбзӀэ кӀулыкӀухэр АР-м и КӀэралыгӀо Совет — Хасэм идепутатхэм гӀусӀныгӀэ адырӀ-лӀэу волонтерхэм, граждӀан об-ществӀэм иинститутхӀэу цыф куп зӀфӀэшхьафхэм яфедӀэхэр кӀэ-зыухуэмэхэрэм ялыкӀохэм зӀ-гурылӀоныгӀэ азыфагу илӀэу адӀэлажӀэх.

ГӀэхьагӀэу 2022-рӀэ илӀэсым министрӀэхэм я Кабинет ышӀы-гӀэхэм кӀагӀушылӀэу Къумпыл Мурат кызырӀэхигъӀыгӀэмкӀэ, федеральнӀэ гупчӀэм лӀыпӀэгъу-шӀоу кытыгӀэу ишӀуагӀэкӀэ мӀэхӀанӀшӀо зилӀэ зӀхӀокӀыны-гӀэхэр охӀтӀэ клӀкӀым зӀшӀохы-гӀэ хуӀгӀэх, экономикӀэ хӀэ-хӀоныгӀэу ышӀырӀэм ипсӀыкӀа-гӀэ нахь зыкӀылӀэтыгӀэ. Къумпыл Мурат агу кыгӀгӀыжыгӀэ илӀэ-сӀэу икӀыгӀэм УФ-м и Презид-ент зӀлӀкӀэгъу зӀрӀэдырӀагӀэр. КӀэралыгӀом и ПацӀэ Адыгеим фӀэхурӀэ зӀхӀокӀыныгӀэшӀохэм осӀэшӀу кӀафӀишыгӀэ.

«Ар зӀкӀэми тызӀэгъусӀэу зӀ-дӀдӀгӀэцӀкӀэгӀэ лӀофым кыфӀи-шыгӀэ осӀэшӀоу щыт. ИлӀэсӀэу икӀыгӀэм АдыгӀэ РеспубликӀэм и ЛӀышхьӀэ лӀанатӀэ ятӀонӀрӀэу сы-хадзыжыгӀэ. Урысыем и Пре-зидент ащкӀэ ишӀуагӀэ кызырӀэ-сӀкӀыгӀэм пае лӀэшӀу сыфӀэраз. РеспубликӀэм исхӀэми цыхьӀэ кызырӀэсфӀашыгӀэм, зӀхӀокӀы-ныгӀэ инхӀэу республикӀэм шы-кӀуагӀэхэмкӀэ яшӀогӀэшӀо кы-зырӀэкӀуагӀэм апае сафӀэраз. РеспубликӀэм гӀэхьагӀэу ышӀы-хэрӀэр пстӀэуи апӀэу зишӀушӀа-гӀэр цыф лӀэпкӀыбӀэмӀэ ялыкӀо-хӀэу Адыгеим щыпсӀэхэрӀэр ары», — **кыӀуагӀэ Къумпыл Мурат**.

АдыгӀэ РеспубликӀэм и ЛӀы-шхьӀэ ипсӀалӀэ игъӀкӀотыгӀэу кӀащыцӀугӀ лӀэныкӀо зӀфӀэ-шхьафхэмкӀэ республикӀэм социальнӀэ-экономикӀэ хӀэуны-гӀэу ышӀыгӀэхэм, кӀэралыгӀо программӀэхэмрӀэ лӀэпкӀэ проект-хэмрӀэ гӀэцӀкӀагӀэ зӀрӀэхуӀгӀэ-хэм. Ащ дакӀоу республикӀэм ихӀэбзӀэ кӀулыкӀухэм тапӀкӀи анахь лӀэшӀэу аналӀэ зытырагӀэ-тын фаехэр кыгӀгӀэнӀфагӀэх. ЛӀышхьӀэм изӀфӀэхьысыжӀэ зы-щыкӀогӀэ лӀэхьаным сурӀтхэр, видеоматериалхэр кыгӀгӀэлӀэ-гъуагӀэх, лӀэныкӀо зӀфӀэшхьаф-хэмкӀэ гӀэхьагӀэу шылӀэхэр кы-зылӀотыкӀырӀэ нӀрылӀэгъу лӀы-лӀэгъухэр агӀэфедӀагӀэх. ЗӀфӀэ-хьысыжыр зӀрӀэпсаоу АР-м и ЛӀышхьӀэр АР-м иминистрӀэ-хэм я КабинетрӀэ я Администра-ция исайт ижъугӀотӀцт.

ЛӀэныкӀо шхьаӀэхэмкӀэ пшӀэрылӀэхэр

АдыгӀэ РеспубликӀэм имини-стрӀэхэм я Кабинет 2022-рӀэ илӀэсым лӀоф зӀришӀагӀэм ехы-лӀэгӀэ зӀфӀэхьысыжӀэу АР-м и ЛӀышхьӀэу Къумпыл Мурат Адыгеим и КӀэралыгӀо Совет — Хасэм изӀэхьыгӀо кыщы-шыгӀэм мы охӀтӀэ благӀэм лӀоф зыдашӀлӀцт лӀэныкӀо шхьаӀэ-хэр кыщыгӀгӀэнӀфагӀэх.

Владимир Путиным Феде-ральнӀэ ЗӀлӀкӀэм фи-гӀгӀэхьыгӀэу ДжӀепсальӀэм лӀэныкӀо шхьаӀэу кыщыгӀгӀэнӀфагӀэхэр Къумпыл Мурат агу кыгӀгӀыжыгӀэ КӀэралыгӀом ипацӀэ зӀрӀэхигъу-нӀфӀыкӀыгӀэмкӀэ, «кыныгӀохэр

кызырӀэуцӀугӀэхэм адакӀоу, ахэм кӀазӀрахӀыкӀыжыщтхӀэ амалхӀэри непӀкӀэ шылӀэх». Правитель-ствӀэмрӀэ шӀолъырхэмрӀэ апа-шхьӀэ ит стратегическӀэ пшӀэ-рылӀыр «экономикӀэр лӀэгӀнпа-кӀэхэм алыгӀгӀэсыгӀэныр» ары.

ЛӀэныкӀоу кӀагӀгӀэнӀфагӀэхэр: лӀкӀыб экономикӀэ зӀпхыныгӀэ-хэр гӀэпытӀэгӀэнхэр, логистикӀэм-кӀэ амалыкӀэхэр кӀэгъотыгӀэн-хэр, инфраструктурӀэм, телеком-муникациехэм, связым, гӀогу-хэм зягӀэушӀомбгӀугӀэныр, Урысыем ис лӀэпкӀэхэм агӀэ-лӀэпӀэрӀэ шӀуагӀэхэр кӀэуху-мӀэгӀэнхэмкӀэ гурыт, апшӀэрӀэ еджапӀэхэм ацарагӀэхьырӀэ курсхэр нахьышӀоу зӀхӀэцӀгӀэн-хэр, рабоч сӀэнэхьатхэм уасӀэу аратырӀэм зыкӀэгӀэлӀэтыгӀэныр, гурыт звенӀэм хӀэхӀэр специа-листхэр нахьыбӀэу кӀэгӀгӀэхьы-рыгӀэнхэр, лӀэжӀапкӀэм зыкӀэ-гӀэлӀэтыгӀэныр. МӀэхӀанӀшӀо зилӀэ лӀэныкӀохэм ащыц цыфхэм, хӀушхьафӀыкӀыгӀэ дӀэ опера-цием хӀэлажӀэхэрэм ыкӀи ахэм яунагӀохэм арысхэм социальнӀэ лӀыпӀэгъу ягӀэгъотыгӀэныр.

Адыгеим и ЛӀышхьӀэ кызы-рӀэхигъӀыгӀэмкӀэ, республикӀэм ихӀэбзӀэ кӀулыкӀухэм аналӀэ а лӀэныкӀохэм ренӀэу атырагӀэ-тын фае.

«ПшӀэрылӀэ шхьаӀэу тилӀэр цыфхэм ащылӀкӀэ-псӀукӀэ на-хьышӀу шыгӀэныр, гӀэсӀэны-гӀэм, медицинӀэм, культурӀэм, спортым хӀэуныгӀэу ягӀэшлы-гӀэныр, социальнӀэ ухуэмӀэны-кӀэ амалыкӀэхэр кӀэгъотыгӀэн-хэр, республикӀэм ис унагӀо лӀэпчӀэ шылӀкӀэ-псӀукӀэ ама-лӀэу илӀэм зыкӀэгӀэлӀэтыгӀэныр ары», — **кыӀуагӀэ АР-м и ЛӀышхьӀэ**.

Къумпыл Мурат зӀхӀэсыгӀом кызырӀэщыгӀыгӀыгӀэмкӀэ, хӀушхьафӀыкӀыгӀэ дӀэ опе-рацием хӀэлажӀэхэрэм ыкӀи ахэм яунагӀохэм нахьышӀоу лӀыпӀэгъу ягӀэгъотыгӀэнымкӀэ ищыкӀэгӀэ амалхэр республи-кӀэм щызӀрахьащтхь дӀэклӀолӀ-хӀэу, хӀэкӀодӀэгӀэ дӀэклӀолӀхэм яунагӀохэм арысхӀэу закы-фӀэзыгӀазӀэхэрэм ащ лӀыпытӀэу лӀыпӀэгъу афӀэхуӀнхэм пае. Цыфхэм ащылӀкӀэ-псӀукӀэ зы-кӀэгӀэлӀэтыгӀэным епхыгӀэ лӀо-фыгӀохэм аналӀэ атырагӀэтын фае. ГӀэрекӀо итыгӀэгӀэзӀэ мазӀэ зӀдӀэгъушӀэгъу занкӀэу АР-м и ЛӀышхьӀэ зӀришагӀэм ащ фӀэдӀэ лӀофыгӀохӀэри кыщӀалӀэтыгӀагӀэх. ЯкъуаджӀэхэм, якъуырхэм хӀэ-хӀоныгӀэ ашӀынӀэу, лӀэжӀапкӀэ дӀэгъу зыпылӀ лӀошӀлӀэн кӀагӀо-тынӀэу, джырӀэ шапхӀэхэм ади-

штӀэрӀэ теплӀэу тиреспубликӀэ илӀэнӀэу цыфхэр фае.

«ЛӀэхьӀэнӀэ мыпсӀыкӀлӀэхэм тӀэ хӀкӀыпӀлӀэхэр кӀэтӀэгъотых. ГӀӀо-рышӀлӀэныкӀэ амалыкӀлӀэхэр кри-зисым илӀэхьӀан лӀоф зӀрашӀлӀцт шыкӀлӀэр республикӀэм кыщы-хӀахынхӀэ, тӀэкономикӀэр бизне-сымрӀэ зӀхӀокӀыныгӀэхэм зады-рагӀэштӀэн алыӀкӀы. лӀофыгӀо лӀэпчӀкӀэ федеральнӀэ хӀабзӀэхэм лӀыпӀэгъушӀоу кытаты. Анахь шхьаӀэр республикӀэм щыпсӀэ-хэрэм кызырӀэддырагӀаштӀэ-рӀэр ары. ЗыкӀыныгӀэр кӀэты-ухуэмӀэ, лӀэпкӀэ, патриотиче-скӀэ хӀабзӀэхэм тарыгӀуазӀэм, Президентым кыгӀгӀэнӀфагӀэу курсыр пхырытщымӀэ, тидзӀэ-клӀолӀхэм лӀыпӀэгъу тафӀэхуэм ары нылӀп тихӀэгъу нахь дӀгӀэ-пытӀэн ыкӀи хӀэхьоныгӀэ едгӀэ-шын зытпӀэкӀыщтыр. ТызӀэгъу-сӀэмӀэ кыныгӀо пстӀэури зӀпыт-чын тӀӀэкӀыщт», — **кыӀуагӀэ АР-м и ЛӀышхьӀэ**.

**АР-м и ЛӀышхьӀэ
ипресс-кӀулыкӀу
СурӀтхэр: А. Гусев.**

ИлӀэс зӀфӀэхьысыжӀэхӀэу ЛӀы-шхьӀэм кышӀыгӀгӀэхэр нахь игъӀкӀотыгӀэу тикӀыкӀлӀыкӀо-рӀэ кыдӀкӀыгӀо кыщыхӀэты-тыщтых.

ПрограммӀлӀэхэр ыгӀгӀэцӀкӀлӀщтых

Кыхьащт илӀэс еджӀэгъум АдыгӀэ кӀэралыгӀо универси-тетым гӀэсӀэныгӀэ программ-и 5 кӀэу щатӀупщынхӀэу агӀэ-нафӀэ, программӀэ 15-у зыдӀэ-лажӀэхэрӀэми зӀхӀокӀыныгӀэ-хэр афӀашыгӀэх.

ТикӀэралыгӀо ит шӀэныгӀэ-гӀэсӀэныгӀэ организацие пӀэ-рытхэм ягӀусӀэу программӀлӀэ-хэр университетым ыгӀгӀэцӀкӀ-щтых.

«ПчӀэ зӀлӀухыгӀгӀэхӀэ» за-джӀэхэр лӀофтхьабзӀэу бӀэмшӀлӀэу апшӀэрӀэ еджапӀэм зӀхищӀгӀа-гӀэм программӀлӀэхэм якъӀбар

абитуриентхэм кӀащафӀалотагӀэ. АдыгеимрӀэ Краснодар краимрӀэ ягурыт еджапӀлӀэхэр мыгӀгӀэ кӀэ-зыухыщт ныбжыкӀлӀэхэр ары ащ хӀэлажӀагӀэхэр.

АдыгӀэ кӀэралыгӀо универси-тетым программӀлӀэхэм ягӀэ-цӀкӀлӀкӀлӀэ игъусӀэх кӀэкӀыхэрэм ягенетикӀэ изӀгӀэшлӀлӀкӀэ Уры-сые институтӀэу Н. И. Вавиловым ыцӀэ зыхьырӀэр, Баксан дӀэт нейтриннӀэ обсерваториер, кӀа-лӀэу ДубнӀэ шылӀэ ядернӀэ ушӀэтын-хэмкӀэ ЗӀхӀэт институтыр, Кы-блӀэ федеральнӀэ университе-тыр, НТУ-у «Сириусыр», ПшызӀэ кӀэралыгӀо мӀэкӀумӀцт универ-

ситетӀэу И. Т. Трубилиным ыцӀэ зыхьырӀэр ыкӀи нӀемыкӀлӀхэр.

Бакалавриатыр пштӀэмӀэ, «Ин-форматикӀэр ыкӀи кӀэзылӀытӀэр техникӀэм» ылӀэныкӀокӀлӀэ гӀэсӀэ-ныгӀэ программӀэу шылӀэм кы-дыхӀэлӀытагӀэу «Технологии искусственного интеллекта» зы-филорӀэ сӀэнэхьатыр университе-тым чӀахьӀэхэрэм зӀрагӀэгъотын алыӀкӀыщт. ПедагогикӀэмрӀэ пси-хологиимрӀэклӀэ факультетым ублӀлӀэ классхэр езыгӀгӀэджӀэ-хӀэ клӀэзӀгӀэаджӀэхэр зӀригӀгӀэхьа-зырхэрэм дакӀоу урысыбзӀмрӀэ литературӀэмрӀэклӀэ ыкӀи хыса-пымрӀэ информатикӀэмрӀэклӀэ гурыт

еджапӀэм щырагӀгӀэджӀэнхӀэ алыӀэ-кӀынӀэу студентхэр агӀэсӀщтых. Ащ ишӀуагӀэкӀлӀэ кӀоджӀэ еджапӀэ-хэр клӀэзӀгӀэаджӀэу зыщыкӀлӀэхэрэм япчӀагӀэ нахь макӀлӀэ хуӀцт.

МагистрӀэ программӀэм кӀэу кыхьӀэхьагӀэх: «медиакоммуни-кации», «физикӀэм фегӀгӀэджӀэ-гӀэнхэмкӀэ акылыгӀэ зыхӀэлъ технологиехэр, астрономиер ыкӀи информатикӀэр» зыфило-хэрӀэр.

КӀлӀэзӀгӀэаджӀэ сӀэнэхьатым фӀэгӀэхьыгӀэ гӀэсӀэныгӀэ про-граммӀэ 12-мӀэ язытет зӀбла-хуӀгӀ, джащ фӀэдӀэ «ЗӀклӀоным ыкӀи хьаӀлӀэгӀэблӀэгӀэным, зе-

клӀомӀэ узӀрапӀэгъокӀыщтыр» ыкӀи «Бизнесым игӀгӀорышӀлӀэн» зы-филорӀэ программӀэхӀэри агӀгӀкӀэ-жыгӀгӀэх.

«Приоритет 2030» зыфилорӀэ программӀэм елӀытыгӀэу АдыгӀэ кӀэралыгӀо университетым «иальмӀэкӀ» аушӀэжыгӀгӀ, ар гӀэсӀэныгӀэ дӀэгъу еджапӀомӀэ ягӀэгъотыгӀэным фӀлорышӀлӀэ.

**АдыгӀэ кӀэралыгӀо
университетым
ипресс-кӀулыкӀу**

Мэзэ лъапIэр аублагъ

Ислъам диныр зылэжьыхэрэм агъэлъэплэрэ Нэклимазэр кыхагъ. Быслымэнэу республикэм щыпсэухэрэм къафэгущуагъ Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат.

«Нэклимазэр — мэзэ хъяр, охътэ лъапI. ЦIыфыр ащ шIум феузэнкIы. Щэлагъэ кыхелхъэ, зэфыщытыкIэ дахэм, псэпэшIэным, мамырныгъэм афещэ, гунахыым пэчыжьэ ешIы. ТхамыкIэм, сымаджэм, амалынчъэм гукIэгъу, гулытэ фарегъэшIы.

Шууинэки, шуитхъэлъэлъухэр, шуишлушлагъэхэр Тхъэм къабыл шууфшынхъу, псауныгъэ пытэ шууилэнэу, шуигъомылапхъэ гухэхъо шхынэу, шууинагъохэм гушлуагъо, бэрэчэт, дэрмэн арылпынэу, шуитхъагъо гъунэнчъэу, псапэу шуушIэрэр шуфэбэгъонэу сышшуфэлъало!

Нэклимазэм икIэхъуау щыт Бирам мэфэки лъапIэм дахэкIэ шуупэгъокIынэу сышшуфэлъало!» — къащитхыгъ Къумпыл Мурат исоциальнэ нэклибгъохэм.

Быслымэнхэм афэки

Дунаим тет быслымэнхэм анахъ агъэлъэплэрэ мазэу Нэклимазэр непэ кыхэхъэ.

Нэклимазэр ислъам диным ипкъэхъэм ащыт ыкIи быслымэн пэпчъ ар ихъакъ. Мы мэзэ лъапIэр кызырехъагъэм пае быслымэнхэм тафэгущуа. Янэки псынкIэ Тхъэм къафишынэу тафэлъало. Нэклимазэр мэзэ бэрэчэт, нэхъоир, шIумрэ псапэмрэ, гупсэфыныгъэрэ тынчыгъэрэ, зегурылонныгъэрэ зэзэгъыныгъэрэ ащ къыдэкIох. Джащ фэдэу мамырэу, рэхъатэу Нэклимэзэ лъапIэр дунаим тет цIыф лъэпкъхэм афэхъуным тыщэгугъы.

АР-м иобщественнэ зэхыхъэу «Адыгэ Хасэ — Черкесский Парламент» исовет хэтхэр ыкIи итхаматэу ЛЫМЫЩЭКЪО Рэмзан

Къэралыгъо мылкъу къафыхагъэкIын альэкIышт

Адыгэ Республикэм экономикэ политикэмкIэ и Координационнэ совет изэхэсыгъо тыгъуасэ щылагъ. АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат пшъэрыл зэрэфишIыгъэм тетэу АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхаматэу КIэрэщэ Анзаур ар зэрицагъ.

2021-рэ илэсым щылэ мазэм и 1-м ыуж атыгъэ псэуалъэхэм ягъэкIэжьынрэ псэолакIэхэм ягъэпсынрэ ателытэгъэ инвестиционнэ проекткIэхэм зэхъокыныгъэхэр афэшIыгъэнхэмкIэ предложенихэм зэхэсыгъом хэлажьэхэрэр ахэплагъэх.

Адыгеим щыпхыращырэ проект инициатива — OZON иуниверсальнэ складрэ дискаунтерэу «Чижик» зыфиорэм игупчэрэ зэрагъэпсыхэрэм ахэр тегушылагъэх. Шапхъуау щылэхэм адиштэ зыхъукIэ ыкIи Адыгэ Республикэм экономикэ политикэмкIэ и Координационнэ совет къазыдыригъаштэкIэ, Урысыем экономикэ хэхъоныгъэмкIэ и Министерствэ иинвестиционнэ проекткIэхэм ахэр ахагъэхъащтых ыкIи инфраструктурэ псэуалъэхэм ягъэпсынкIэ къэралыгъо мылкъу къафыхагъэкIыным щыгугъынхэ альэкIышт. А гухэлъхэм апае 2023-рэ илэсымкIэ республикэ бюджетым сомэ миллион 562,5-рэ, 2024-рэ илэсымкIэ — миллион 595,3-рэ къыщыдэлытагъ.

АР-м экономикэ хэхъоныгъэмрэ сатумрэкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Александр Павловскэм зэхэсыгъом кызырэхъагъэмкIэ, пшъэдэкIыжьэу ыхъырымкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Озон Адыгея» зыфиорэм пхырищырэ проекткIэхэм ахагъэхъагъ. Джащ епхыгъэу 2022-рэ илэсым инвесторым къэралыгъо мылкъу кылулэгъагъ, инфраструктурэ псэуалъэхэм ягъэпсын пае Адыгэ Республикэм ибюджет щыщэу сомэ миллион 283-рэ ащ къыфыхагъэкIыгъагъ. Инфраструктурэ псэуалъэхэм бюджет инвестицихэр къафэтлуп-

щыгъэным пае IофшIэнхэм ауасэ хэхъуагъэмэ зэрагъэшIэн фаеу хъушт.

«Адыгеим и Лышхъэу мызэу, мытIоу мы псэолъэшIыпIэм щылагъ. Республикэм шагъэцэкIэрэ проектшхохэм ар зэу ащыт. ТишъолъыркIэ ащ мэхъанэшхо и!» — **къылуагъ КIэрэщэ Анзаур.**

Дискаунтерэу «Чижик» зыфиорэм пае гупчэу агъэпсыщыр инвестиционнэ проекткIэхэм ахэгъэхъэгъэным ехыплэгъэ Iофыгъоми мы зэхэсыгъом щыхэплагъэх. ПшъэдэкIыжьэу ыхъырымкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Логистический центр Адыгея 3» зыфиорэм ар пхырещы. Гупчэр инвесторым ыгъэпсы зыхъукIэ, инфраструктурэ псэуалъэхэм яшIыни имылкъу хильхъан имурад. Адыгеим экономикэ политикэмкIэ и Координационнэ совет хэтхэм IофыгуитIоу зыхэплагъэхэм къадырагъэштагъ.

Шуугу къэтэгъэкIыжьы гъомылэпхъэ ыкIи мыгъомылэпхъэ товархэм ягъэтылпынкIэ Адыгэкъалэ, паркэу «Ромекс-Теучежский» зыфиорэм зэрэщэгъэпсыщыр. Сомэ миллиарди 6,2-рэ хъурэ инвестицихэр ащ къыхалхъащтых. Джыдэдэм псэуалъэм иапэрэ чэзыу ишIын аухыгъ. Сомэ миллиарди 4,6-м ехъурэ инвестицихэр ащ халхъагъэх. OZON бэджэндэу зыштагъэхэм джыри сомэ миллиарди 2,2-рэ ащ халхъан, IофшIэплэ чIыплэ 2000-м нэс зэхэщэн ямурад. Илэси 10-м къыклоцI ахэм сомэ миллиард 1,4-рэ хъурэ хэбзэлахъэр бюджетхэм арагъэхъащтых. Ащ щыщэу федеральнэ бюджетым сомэ миллиард Iукиэшт. 2023-рэ илэсым ишышхъэлэу псэуалъэр атынэу рахъухъэ.

OZON игъэтIылыпIэ кыготэу дискаунтерэу «Чижик» зыфиорэм игупчи

агъэпсы. Ар анахъэу зытегъэпсыхъагъэр цыфхэм жугъэу агъэфедэрэ товархэр, температурэ гъэнэфагъэ зищыкIэгъэ гъомылапхъэхэр щылыгъыгъэнхэр ары. ПстэумкIи сомэ миллиард 1,4-рэ хъурэ инвестицихэр ащ къыхалхъащтых. ПроекткIэхэр пхыращырэ, IофшIэплэ чIыплэ 30 фэдиз зэхэщэшт. Ащ нэмыкIэу бэджэндэу IофшIэплэ чIыплэ 300-м нахъ мымакIэу зехищэн имурад. Илэси 10-м къыклоцI сомэ миллиард 0,2-м ехъурэ хэбзэлахъэр бюджет зэфэшхъафхэм арагъэхъащтых. Капитальнэ псэолъэшIыным ипсэуалъэхэм яшIын 2023-рэ илэсым бэджэогъум аухынэу рахъухъэ. 2023-рэ илэсым ишышхъэлэу мазэ псэуалъэхэр бэджэндэу атыхъу аублэшт.

«Зигугъу къэтIыгъэ логистическэ гупчэхэм Iоф ашIэ зыхъукIэ, ахэм цыфхэр зэрэштэштхэ шIыкIэр тшIэн фае. Инвесторхэмрэ администрацихэм япэщэхэмрэ мыщкIэ зэдэлэжьэнхэ, специализируе ящыкIагъэхэр, лэжыпкIэр зыфэдищыщыр агъэнэфэн фае. Адыгэ Республикэм и Лышхъэу пчъагъэрэ кыыхигъэщыгъ республикэм щыщхэр апэрэ чэзыу псэолакIэхэм зэрэштэнэу щытхэр», — **къылуагъ КIэрэщэ Анзаур.**

АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхаматэу зэхэсыгъом хэлажьэхэрэм агу кыгъэкIыжьыгъ промышленнэ паркымрэ экокортымрэ язэхэщэн тегъэпсыхъэгъэ проектшхохэм адиштэу, республикэм нахъыбэу инвестицихэр къыхалхъанхъу Адыгэ Республикэм и Лышхъэу пшъэрыл кызырэгъэуцугъэр. Район пэпчъ хэхъоныгъэ езыгъэшIыштхэри, инвестиционнэ проект шхъафи илэнхэ фае.

АР-м и Лышхъэу ипресс-къулыкъу

«Псэлъыхъохэр» къежъагъэх

Сурэтыр: А. Гусев.

Мамый Ереджыбэ ипъесэ техыгъэ къэгъэлъэгъонэу «Псэлъыхъохэр», актер ныбжьыкIэхэм къашIэу агъэуцугъэр, непэ, гъэтхэпэм и 23-м, Тэхъутэмыкъуае, неущ, гъэтхэпэм и 24-м, Псэитыку къащэгъэлъэгъошт.

КъэгъэлъэгъоныкIэм илэтегъэуцэ шхъалэ Мыекъуапэ, АР-м и Лэпкъ театрэу Цэи Ибрахимэ ыцIэ зыхъырым гъэтхэпэм и 25-м щыклошт. Адыгэ драматургием ижогъо шIэтэу Мамый Ереджыбэ и «Псэлъыхъохэр» классикэ хъугъэу лIэуж пчъагъэхэм шIу алъэгъу, еплыхъ. ЗэлашIэрэ артистхэм ачIыплэ нахъ ныбжьыкIэхэр иуцагъэхъу къэгъэлъэгъоныкIэр зыгъэуцужыгъэр УФ-м инарднэ артистэу Кукэнэ Мурат. Рольхэр къэзышIыштхэр: Ацумыхъэ Рустам, Хъакъуй Андзаур, Ахъмэт Артур, Болэкъо Адам, Хъуадэкъо Азэмат, Хъэлаштэ Саниет, Болэкъо Аминэт, Тамрико Осадзе. КъэгъэлъэгъоныкIэхэр зэрэкуагъэхэм, ащ хэлэжьагъэхэм ыкIи еплыгъэхэм яшIошIхэр зыхэтышт тхыгъэр «Адыгэмакъэм» ишэмбэт къыдэкIыгъо къыдгъэхъащт.

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэу лъытэныгъэ зыфэтишIыхэрэр!

Быслъымэнхэм агъэлъэлэрэ НэкIмзэ мазэр зэредгъэ-жыгъэм фэшI сышъуфэгущо!

ГукIэгущо зыхэлъ Алахьталэм ыцIэкIэ зыкышъуфэсэгъазэ!

АР-м ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм я Диндэлъжыплэ ыцIэкIэ мээ лъапIэу Рэмэзаныр зэредгъэ-жыгъэмкIэ быслъымэнхэм зэкIэми сафэгущо!

Алахьталэм игукIэгущо, Къурланым иапэрэ Iаитхэр кы-зыщытIыIэсырэ мээ лъапIэу мыр цыт. Рэмэзаным ичэц

аныхь лъапIэхэм ащыцэу Къадыр чэщыр мээ минхэм аныхь лъапI.

Мы мазэр зэрифэшъуашэу итхынэу, шIушIэ Iофыгъохэр зэшIотхынхэ тлъэкIынэу Алахьталэм тельэу! ЗэкIэми псау-ныгъэ пытэ, мамырныгъэ тилэнэу ыкIи Алахьталэм игукIэгущо кытIыIэсынэу сышъуфэла.

АР-м ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу КЪЭРДЭНЭ Аскэрбий.

Псапэу пшIэрэр мэбагъо

Быслъымэн диныр зылэжы-хэрэм мазэм кыкIоцI нэкIыр алыгын фае, шхэхэ, псы еш-хэ хуушхэп. НэкIмзэ мазэм икIыхьэгъэщыр мэфэ 29 — 30. Ар зэлъытыгъэр мазэм кы-тырэ мэфэлчъыр ары.

НэкIмзэм епхыгъэ шапхэ-хэм, ахэр быслъымэнхэм зэ-гъэцIэкIэн фаем тащигъэгъозагъ Мыекъопэ мэщытым илимамэу **Шъхэлэхъо Ибрахим**.

Ибрахим кызырIуагъэмкIэ, а мазэр ары Къурлан лъапIэр кызыхыгъэр, быслъымэнхэми нэкIыр зыщырагъажьэрэр. Ащ фэгъэхыгъэу Къурланым мы-рэушхэу ит: «Къурланыр кы-зыщыхыгъэ НэкIмазэр цыф-хэмкIэ гъуазэу, гъогу дэгъури дэири зэхэфыгъэ хуыгъэу шы-тышъ, зытефэрэм а мазэр ер-нэкI. Сымаджэу ащ тефэрэм е гъогу тетым ащ фэдиз мэфэ пчъагъэ ыужкIэ ерэнэкIыжъ. Шъо НэкIмазэр псынIкIэ кы-шъуфишIыным Алахьыр фай нахь, кын шъуигъэлъэгъунэу фаеп. Шъо гъогу занкIэм шъу-зэрэрищэрэм пае НэкIмазэри шъуухынэу, Алахьыри жъугъэ-лъэлэнэу фай. Шъо разэ шъу-хуынкIэ мэхъу».

НэкIыр ислъам диным ипкъэуитфымэ ащыш. НэкIыр зышIошъ мыхъоу, умынэкIыми хуынэу зыIорэм гунахьышхо егъахъэ. Тхьэм цыф пстэуми нэкIыр къатырильхъагъ. Тхьэм кыыригъэхыгъэ Къурланым унэ-кIын зэрэфар кыгъэнафэу Iаитхэр итых. Алахьталэм мы-рэушхэу КъурланымкIэ зыкыт-фэгъазэ: «О, шIошъхуыныгъэ зилэхэр! ШъуапэкIэ цыфхэм зэрательгъэм фэдэу нэкIыр шъори шъутель...»

Алахьталэм ылауагъэу Пегъым-барым мырэушхэу цыфхэм къалыгъэлэсыжыгъ: «НэкIма-зэр сэсый, псапэр сэры къязы-тышхэр». Сыд фэдэрэ Iофэу Алахьым цыфым кытыриль-хъагъэм, нэкIым нэмыкIырэм, псапэу кыкIаIорэр гъэнэ-фагъэу цыт. НэкIмазэм пса-пэу кыкIаIорэр гъэнэфагъэп, Тхьэр зыфаем фэдиз. Цыфым шIоу ышIэрэм тефэрэ псапэр Алахьым кыыретыжы, ау нэ-кIым тефэрэр зыми ымылэ-гъоу кыыуегъэкIэжы.

НэкIмазэм ишапхъэхэр

Мы мээ лъапIэм Тхьэм гу-нахьхэр афегъэгъу, псапэри афегъэбагъо. Алахьталэр цы-фым имэлэклалэ цыкIэрэкIэ арэп нэкIыр ащ кызыфты-рилъхъагъэр, ар гъогу зафэ теуцоным, хьэрэу мы мафэм хэлъхэр кылыIэсынхэм пае нахь. Цыфым ипсауныгъэ, иду-

Быслъымэнэу дунаим тетхэм агъэлъэлэрэ НэкIмзэ мазэм гукIэгущо, бэрэчэтыр, дэхагъэр хэлъых, гунахьым пэчыжъэ уешы. ШIоу, псапэу цыфым ышIэрэр мэбагъо.

нэететыкIэ фэдэ афэхуыгъэу НэкIмазэм бэ хэлъыр: мыхъун-хэм ар ащеухъумэ, Iэпкъ-лъэп-кыыр егъэрэхъаты, цыфхэр зэкъотынхэм, шIу зэрэлъэ-гъунхэм, гукIэгущо къахэфэным фэгъасэх.

НэкIмазэм цыфымкIэ бэ

хьэрэу хэлъыр. Пчэдыжъ нэ-мазым ебгъэжъэнышъ, тыгъэр къохъафэ уинэI зыкъутэщхэм защыбдзыеныр ары нэкIыр. Угу илъыри пшIэрэри зэдиштэу, Тхьэми ирэзагъэ зэхапшIэу ушъытын фае.

НэкIмазэм кыкIоцI цыфым

илиман мэпытэ, зекIокIэ дэйхэм защедзые. НэкIмазэр лъапIэ, ащ нахь мээ лъапIэ илэ-сым хэтэп. НэкIыр къаймэт мафэм цыфыр фэгущыIэ, шы-хъат фэхъу. Ащ елъытыгъэу Пегъымбарым ылауагъ: «Нэ-кIымрэ Къурланымрэ цыфым

фэгущыIэх, шыхъат фэхъух». НэкIым цыфым ыгуи ыпкъи егъэкъабзэ, шIушIэным регъасэ, тхьамыкIэмэ гукIэгущо афыре-гъэшIы, гум щэч кыырегъахъэ, шэнышIу ешIы.

Мы мазэм сэдэкъэ птыныр, Къурлан уеджэныр, тэрауихъ нэмаз уахътэхэр блэмыгъэкIын-хэр псэпэшхоу цыт. Уилахьыл-хэм, уигупсэхэм а мазэм кы-кIоцI уахъхэмэ, уалыкIомэ, псапэ кыпфыхэкIышх.

Нахь зэпэблагъэ, зэфэгумэкIыжъ ешIых

НэкIмазэм социальнэ мэ-хъэнэ ин иI. Мы мазэм гъот зилэхэм агухэр фэныкъорэ цыфхэм нахь афызэлухыгъэ мэхъух. НэмыкIхэм гукIэгущо афэпшIыным, тхьамыкIэмэ уалыплъэным, уилэмэ, зымы-Iэм ептыным, уимылэмэ, гущылэ дахэ нэмыIэми апэбгъохыным НэкIмазэм уафегъасэ. НэкIмэ-зэ мазэм кыкIоцI нэI зылыгъ-хэр ыгъэшхэнхэу, пчыхьэрэ хигъэлэжынынхэу амал быслъы-мэным иI. НэкIым быслъы-мэныр щэлагъэм, нэмыкIхэм афигъэгъуным, афигъэкIотэ-ным, мыгубжыным, ыбзэгущо фэ-сакъыным афепIу.

НэкIыр зыIыгъынэу зытефэрэр

— Зиакъыл уцугъэу, зы-ныбжъ илэс 15 икыгъэ хэтрэ быслъымэни нэкIыр ыIыгъы-нэу тефэ. Тхьэм ар зытыриIэ-тыкIыгъэхэр бзылфыгъэ зэп-къаджэхэр, бидзыщэкIэ сабыир зыгъашхэхэрэр, сымаджэхэр, гъогу тетхэр ары, ау ахэми ыужыкIэ а мафэхэр апшыны-жынынхэ фае. Нэжъ-лужъхэми, уз гъэтылгыгъэ зилэхэми анэ-кIынэу атефэрэп. Ханэгъэ мэфэ пчъагъэм фэдизкIэ гъот ма-кIэ зилэ зы нэбгырэ ахэм агъэ-шхэн фае.

НэкIым кыыхэбгъахъэ мыхъушхэр

Пчэдыжъ нэмазым кыще-гъэжыгъэу тыгъэр къохъэфэ шхэхэ, псы, Iэзэгущо уц ешъохэ, зэшъхьэгъусэхэр зэгъахъэхэ, хуанэхэ, убэхэ, пIы аусы, ажэ кыдахьэрэр аIо, ягъэ цыфмэ арагъэкIы хуушхэп. НэкIым ипсэпагъэ зыгъэкIодырэмэ ахэр ащыщых.

КИАРЭ Фатим.

Мафэхэр	1444-рэ илгъэс	2023-рэ илгъэс	Сэбахъ нэмаз. НэкIыр зырагъажьэрэр	Тыгъэр кызыкыкIырэр	Щэдэжъо нэмаз	Ечэнд нэмаз	Ахъшам нэмаз. Хэлэжыгъу	Джац нэмаз
Мэф.	1	23	4:50	6:18	12:48	15:52	18:41	20:06
Бэрэск.	2	24	4:48	6:17	12:47	15:52	18:42	20:08
Шэм.	3	25	4:47	6:15	12:47	15:53	18:44	20:10
Тхь.	4	26	4:45	6:13	12:47	15:54	18:45	20:11
Бл.	5	27	4:42	6:10	12:47	15:55	18:46	20:12
Гъубдж.	6	28	4:43	6:12	12:47	15:55	18:47	20:13
Бэр.	7	29	4:40	6:08	12:47	15:56	18:49	20:15
Мэф.	8	30	4:38	6:06	12:47	15:57	18:50	20:16
Бэрэск.	9	31	4:36	6:05	12:47	15:58	18:51	20:17
Шэм.	10	1	4:34	6:03	12:46	16:00	18:52	20:18
Тхь.	11	2	4:33	6:01	12:46	16:02	18:53	20:19
Бл.	12	3	4:31	5:59	12:46	16:03	18:54	20:20
Гъубдж.	13	4	4:29	5:58	12:46	16:03	18:56	20:21
Бэр.	14	5	4:27	5:56	12:46	16:04	18:57	20:22
Мэф.	15	6	4:25	5:54	12:46	16:04	18:59	20:23
Бэрэск.	16	7	4:23	5:52	12:46	16:05	19:01	20:25
Шэм.	17	8	4:21	5:50	12:46	16:05	19:03	20:26
Тхь.	18	9	4:19	5:48	12:45	16:06	19:04	20:27
Бл.	19	10	4:17	5:46	12:45	16:06	19:06	20:28
Гъубдж.	20	11	4:15	5:44	12:45	16:07	19:07	20:29
Бэр.	21	12	4:13	5:42	12:45	16:07	19:08	20:30
Мэф.	22	13	4:11	5:40	12:45	16:08	19:09	20:32
Бэрэск.	23	14	4:09	5:37	12:45	16:08	19:10	20:33
Шэм.	24	15	4:07	5:35	12:45	16:09	19:11	20:34
Тхь.	25	16	4:05	5:33	12:45	16:09	19:13	20:36
Бл.	26	17	4:03	5:31	12:44	16:10	19:14	20:38
Гъубдж.	27	18	4:01	5:29	12:44	16:10	19:15	20:39
Бэр.	28	19	3:59	5:28	12:44	16:11	19:16	20:41
Мэф.	29	20	3:57	5:26	12:44	16:11	19:17	20:42
Бэрэск.	30	21	3:55	5:24	12:44	16:12	19:18	20:44

Лыр лэу мэлэжы

«Зыгу мыклогырэр клогылэм кыкыжы»

(Гуцылэж)

1941 — 1945-рэ илэсхэм Хэгэгэу зоошхом имашлоу тикъэралыгъошхо элгызыштэгъагъэр гуимыкыж анахь нэклубго нэшхэу тарихым хэхагъ. Мы тхымыклагъор нэмысыгъэу, утын-лыуз фэмыхъугъэу тыхэгъэгущоу СССР-щтыгъэм зы унагъуи кыкыштэп.

Заом ихъазаб зэфэдэу ини цыкыуи, жьи кйи ащэчыгъ. «Тыдэ укыкыи, лажь?!» алуагъ.

Пыир хэ шээфрытхъоу, кэклорэ мэфаклэм игупсэф рэхъат зэтыричэу мэкъуогъум и 22-м, 1941-рэ илэсым, нэфшъагъом сыхъатыр 4-м тыхэгъэгу кытебэнагъ. Нэмыц хъунклэк-техаклохэм мурадэу ялагъэр псынклэу советскэ къэралыгъор зэхагъэтэкъоныр, ракыкыныр, ичыгу зэрэфаеу агошыныр, цыф жыугъэхэр гъэрыплэм рагъэуцонхэр, а зэклэми ежхэр ахэбаикынхэр ары. Ау ягухэл мэхъаджэ къадэхъугъэп. Лажы-хъакыи имылэу зыпсэ ухалэрэм кыпфигъэгущтэп... Хэгэгэу-Ныр къаджэ ыкыо класэхэм къаухъумэнэу. Зэо мэхъаджэм нэлэт рахэу тикъэралыгъошхо ис цыф лъэпкхэр зэкъоуцагъэх, псэмыблэжхэу Хэгэгур нэкоу аухъумагъ.

Зэошхом Адыгэ хэкум икыгъэ нэгы-рэ мин 80-м нахыбэ хэлэжыагъ. Ахэм лыпкыым итхэри, клэклэхэри, бзылфыгъэхэри ахэтыгъэх, лыгъэ зэрэхъээ пымм езуагъэх, зафэхэти, янасып теклуагъ, мамырныгъэм кытфырагъэгъэзжыгъ. Сикъуаджэу Мамхыгъэ зы ллакъуи, зы унагъуи кыдэкыштэп Хэгэгэу зоошхом ихъазаб щухъагъэу, ащ дэкыгъэу маклэп кызымыгъэзжыгъэр. Сятэш закъоу Мамырыкыо Саусэрыкыо (ныбжыклагъ, мэзипшл зыныбж исабий ибэу кынагъ) зыщыклогыгъэр амышлэу Хэгэгэу зоошхом щыфэхыгъ. Тиллакъо хэклыгъэ хулыфыгъэ нэгырэ пчъагъэ зэожыым «ыдырыгъэх». Сыдэу пшына, псэр атызэ, напэр ащэфыгъ.

Зулкъад

Сэ непэ сигушылэ анахь зыфэгъээгъэщтыр ныбжыкыкэ дэдэу, илэс 18 нахь мыхъугъэу Хэгэгэу зоошхом клуагъэу, псэмыблэжхэу ащ хэлэжыагъэу, лыгъэ зыхэлпыгъэу, псаоу кыхэкыжыи, илэпкы, икъуаджэ, илакъо дахэу кхэху-цожыи, кытефэрэр зэклэ ышлэу шылагъэу, тиветеран лъаплэу, шхъащэ зыфэтшлэу Даур Зулкъад Ратэ ыкыор

ары (щылэжэп). Ар кызыхъугъэр илэси 100 мы мафэхэм мэхъу. Теклоныгъэр кытфыдэзыхыгъэхэм, щылэклэ тынчыр зэтэзыгъэуцожыгъэхэм, унэгъо дахэ зышлагъэхэм, кытклэхъухэрэ лэужхэр лыгъэ-цыфыгъэм фэплугъэнхэм лэфышхо дэзышлагъэхэм ащыц.

Даур Зулкъад Шэуджэн районым ит къуаджэу Мамхыгъэ гъэтхэпэм и 23-м, 1923-рэ илэсым кызыхъугъ, адыгэ лэжэкло унэгъо зэгурыло щаплугъ. Къоджэ гурыт еджаплэм ия 8-рэ класс кылухыштыгъ заор кызыжэем.

Чъэпыогъум, мы илэс дэдэм, Даур зэшхэу Зулкъад, Абдулахъ, ятэшымыкыоу Джанхъот, мыхэм анэмыкы къоджэдэс клэлэхэми мэкъэгъэу тхылхэр райвоенкоматым къафигъэхыгъ. Джэджэ дзэ дэщыплэм еклолагъэх къазэраралуагъэу ыкыи нэгырэ 500 хъухэу лъэсэу Лабинскэ—Элиста лъэныкыор зэпачи, Кыблэ фронтим, Ростов хэкумкы станицэу Николаевскэм фау-зэнкыгъ. Зэгъусэхэр зэклэ я 1575-рэ хушъхъафыкыгъэ сапер батальоным хатхагъэх. Мы чыплэм купым хэтхэм къагурылуагъ дзэклол пшъэрыл инэу ялэр, ар бгъэцэклэным лыгыи, цыфыгыи, шэныгыи, сакыныгыи зэрящыклагъэр. Кыулыкыур ахызыз, зэо шыклэ-хабзэхэм зафагъасэщтыгъ.

Даур Зулкъад, илэс 18 нахь зымыныбжыгъэ дзэклолым, ныбжырэу ыгу имыкыжыинэу кы-нэгъагъэр 1941-рэ илэсым, шэклогъу мазэм Ростов-на-Дону шхъафит шыжыгъэнымкыкэ зоошхоу шыкыуагъэр ары, гур ыфызыштыгъ нэмыц те-хэк-мэхъаджэр кызыэрэклуатэщтыгъэм, клуачлэи пчъагъэмкыи ахэр бэклэ ашхъадэкыштыгъэх.

Ратэ ыкыо Зулкъад иунэе хъарзынэщ кыеушыхъаты ар бэдзэогъум щегъэжыагъэу шэклогъу мазэм, 1942-рэ илэсым нэс Закавказ фронтимкы я 8-рэ хушъхъафыкыгъэ инженер машинэ паркым красноар-

мейцэу зэрэхэтыгъэр. Нэужым, чъэпыогъум, 1945-рэ илэсым Приморскэ дзэмкы я 9-рэ хушъхъафыкыгъэ мото-инженернэ батальоным исаперыгъ.

Тичыплэгъу ифронт лъэгъо-гъогухэр станицэу Кавказскэм, кыалэхэу Краснодар, Темрюк, Чыгу Залэм апхырэкыи, ащэзао ыкыи кыалэхэу Новороссийскэ ыкыи Керчь шхъафит шыжыгъэнхэм ахэлажэ. Зэо хъугъэ-шлагъэхэм япхыгъэ гукъэкыжхэр гулъачлэм щызэтырихъэ-щтыгъэх. Ахэм ащыц зы кыбарэу Даур Джанхъот кылотэжыштыгъэу, фронтим зэшхэр щызэлуклэнхэу зэрэхъугъагъэр умыгъэшлэгъон плъэкырэп. Ар Кырым зыщыхъугъэр. «Пыир шхъэхъы-жэжэ-псэхъыжэжэу, «кызыцэкъэкы-зэ» зэклакштыгъ, тидзэхэр кыээрэ-шлэжыгъэхэу кыохаплэмкы лыкыуатэ-щтыгъэх, тэ, саперхэм, мы чыплэм командованием тыкыеганэ, лагъымэ шьоххэр ыкыи гъучыч шыхъагъэхэр тукъэбзынхэу. Тызэщышхэм сыдигъуи тыналэ зэтетыжыгъ, зэпхыныгъэ тилагъ ыкыи тызэлуклэнэу итхъухагъ. Мы уах-тэм сэ селоу Украинкэм, Симферополь пэблэгъэ дэдэу сышылагъ, Абдулахъ (Зулкъад ышнахыжэ) Евпаторием илэ-гъо-блэгъу кыулыкыур щихыштыгъ. А уахтэм Зулкъад Симфе-рополь дзэ госпиталым члэлыгъ. Ащ тыкыуагъ, тигушлоклагъэр кыеплотэ-жыинэу щытэп», — ынэпсхэр кытэлыдагъэхэу, ауми, заом псаоу кызыэрелыжыгъэхэм, Теклоныгъэр кызыэрэдахы-гъэм агъэразэу кыуухы-штыгъ игушылэ.

Узэкъотмэ — ульш!

Узэкъотмэ, узафэмэ, хэтрэ пый бзаджи ипкы-кышты. Советскэ дзэ-клоглэхэм, дзэпэщэххэхэм, офицерхэм ыкыи пым ыкыиб щылэгъэ цыфхэм бгъэшлагъо икыоу лыгу ялагъ — теклуагъэх фа-шизмэм! Жъоныгуаклэм и 9-р Теклоныгъэшхом и Мафэу тыхэгъэгущоу илэс кыс щыхэтэгъэунафыкы. Мамырныгъэм пелэн дышэз щылэп.

Хэгэгэу зоошхом лыр псыхъоу шы-чъагъ, ащ хэклогдагъэм ипчъагъэ милли-он 27-м шхъадэкыгъэу кыаты. Тхэм ащ фэдэ тхымыклагъохэм ташеухъум, непэрэ мафэхэмкыи анахь тызклэлэлоу, тызклэхъопсырэр тимамыр огу кыэмы-ушлуцыныр, тыдэкли заохэр ащыклогдын-хэр, гупсэфыгъо-тынчыгъор тилэныр ары.

Юфыр — шылэныгъэм ыльапс

Юф пстэур хэтрэ цыфкыи псэпыгъэ-клэжэ. Пфэлэккыу пшлэрэм ушегъалэ, уапэккыу уегъаллэ. Даур Зулкъад лэжэ-ныр, юфшлэныр ебгъэшлэжыинэу, уеушы-инэу шытыгъэп, ятэ-янэхэр, Даур лэжэ-лэжэклошхуагъ, чыгулэжыинми, былымхъунми, сабыл пун-гъэсэнми ахэр афэлэзагъэх. Зэо ужым Зулкъад икыоджэ гупсэ кыгъэгъэжыгъ. ВЛКСМ-м и Шэуджэн райком инсепторыгъ, Юф ышлэзэ еджэжыгъ. Колхоз кадрэхэмкы Краснодар илэситлу еджаплэр кыыциу-

хи, райисполкомым секретарэу Юф щышлагъ, илэс 25-рэ къуаджэу Хъаку-рынэхъаблэ организации зэфэшхъафхэм ябухгалтерэу лэжыагъэ. Сыдигъуи Юфым гуетыныгъэ, цыфхэм шхъэклагъэ афы-рилэгъ.

Даур Зулкъад зэо ужым унэгъо дахэ ышлагъ, ишхъэгъусэу Дыхъо Нюсерэ ежыррэ кыушырэ пхыуитлурэ зэдаплугъ, нахыжыитлур — Мыхъамодэрэ ыпхъоу Щэфыхъатрэ — щылэжхэп, ау ахэм бын дахэхэр, ахэм кыатекыжыгъэхэр дахэу мэлсэх, адрэ ялыфыгъэхэу Нэфсэт, Ахмэд, Мурат унэгъо дахэхэр ашлагъэх. Зулкъад икыорэлф-пхыорэлфхэр врачых, лэпэласэх, цыфышлэх.

Зулкъад ыкыо гурытэу Даур Ахмэд тиредакыи ихъэклагъ, ятэу, Хэгэгэу зоошхом иветеранэу, орденхэр, медаль-хэр кызыфагъэшшоагъэу, щэлэфэ лэжы-гъэу, пклэнтлагъэу, общественнэ Юф-шлэклогшхуагъэм хышлагъэу бэ тызщи-гъэгъозагъэр. Даур Зулкъад иныбджэгъу дзэклоглэхэр зэрэщымыгъупшэщтыгъэхэр, ахэр моклэ-мыклэ тхэзэ кызыэрэхигъэ-щыжыштыгъэхэр, Теклоныгъэшхом и Мафэ кыалэу Керчь зэрэклогштыгъэр, ащ фронтвик-зэныбджэгъухэр зэрэщы-зэлуклэщтыгъэхэр, ахэм ащыщхэр,

гушылэм пае, подполковникэу, ротэм икомандырыгъэу Алексей Генрихович Гудкович, Ленинград иунагъоклэ щэпсэу, къуаджэу Мамхыгъэ, Даур Зулкъад ыдэжэ зэрэщылагъэр, батальоным ипэ-щагъэу Алексеенкэр кыалэу Геленджик зыщигъэпсэфынэу кызыэрэклуагъэр зешлэм, Даур Зулкъад ащ ыдэжэ клуи, зэрэзэрэлэгъугъэхэр, мыхэм анэмыкы-хэри Ахмэд кыиотагъэх.

Щэч хэлэп, Даур Зулкъад Хэгэгур, лъэпкыур, цыфхэр гъунэнчэу илэплагъэх, зэо машом илэсыбэм зыфыхэ-тыгъэри мамырныгъэр дгъотыжыиным пай. «Лыр лэу мэлэжы» ело адыгэ гушылэжыым. Лы шыпкыагъ Зулкъад, цыфхэр ышхъэ фигъэдагъэх, лъэпкыур ылатыгъ, Хэгэгур псэмыблэжхэу ыухъу-магъ. Даурхэм ялакъо ыкыи Зулкъад текыгъэхэм тым имэфэклэ тафэгущоу, лъэгъошлур лъагъэклогтэнэу афэтэлэ.

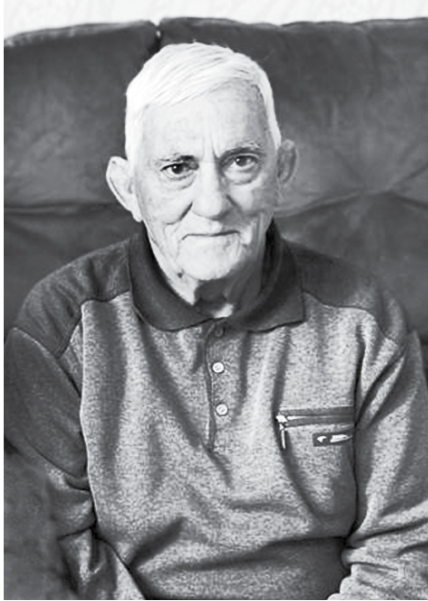
МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр: Даурхэм яунэгъо хъар-зынэщ.

Зулкъад джабгъумкы апэрэу щыт

ИшлушлагъэкIэ къылэжъыгъ

Цыф кызэрыкләм идунай зихъожьрә нәуж урамым ащ ыцIә фаусәу бәп кызэрә-хәкIырә. Ащ фэдәу зыцIә аусыхэрә цыф цIэрылхәу гъэхъэгъэшхәр лъэныкъо зэфэшъхәфхәм ащызышыгъэхәр е заом лыхъужьныгъә щызезыхәгъэхәр ары.

Опсәуфә къоджәдәсхәм ишлуагъә зэраригъә-кIыщтым пылбъыгъ ыкIи бә ышлагъәр. Ащ кыхә-кIәу идунай зехъожь нәуж къоджәдәсхәм рахъухәгъ Пәнәхәс изы урам ащ ыцIә фаусынәу.

Непә зигугъу къәсшымә сшәиго Лыф Аскәр ащ фэдә цыфхәм ащыцәп, ау ищыләныгъә гъогулә лъытәныгъә къылэжъыгъ. Аскәр кызышхыгъә къуаджәу Пәнәхәс кIэләгъаджәу гурыт еджапләм щылэжъагъ. Опсәуфә къоджәдәсхәм ишлуагъә зэраригъәкIыщтым пылбъыгъ ыкIи бә ышлагъәр. Ащ кыхәкIәу идунай зехъожь нәуж къоджәдәсхәм рахъухәгъ Пәнәхәс изы урам ащ ыцIә фаусынәу.

Аскәр ятәу Ибрахимә кIэләгъаджәгъ. Ар заом сымаджәу кыкIыжы, бә кымыгъашләу идунай ыхъожьыгъ. Шъузабәу къәнәгъә ным Iәпылгъоу илагъәр Аскәр ары. ИцIыкIугъом кышцегъагъәу ар Iофшәным есагъәу цытыгъәти, дзәм защәм «сшәкIыныгъәп, гъәпсәфыләм сыщыләу кыссыхыгъ» ылощтыгъ.

Дзә къулыкIуым щыләзә институтым зыфигъэхъазыри, ар кызыеухым, кIэләгъәджә институтым ихимикә-биологическә факультет чIэхъагъ. Ащ щеджәфә самбәм ыкIи дзюдом апылбъыгъ. Кобл Якъубә иапәрә бәнакIохәм, АдыгеимкIә спортым имастер апәу хъугъэхәм ащы-щыгъ.

Аскәр икъоджә гупсә кызыгъәзәжъым, химиерә биологиемрәкIә кIэләгъаджәу ильәс 25-рә гурыт еджапләм Iоф щылагъ. Партием хәтәу Iофшәпләм Iухәм япәублә парторганизацие исекретарыгъ. Производственнә бригадәу еджапләм иләм ильәсыбәрә ипәшагъ. А ильәсхәм гъатхәм чыләпхә зэфәшъхәфхәр губгъом щаригъәпхыти, бжыхәрә лэжыгъәу Iуахыжьрә еджапләм ишхәплә кырацәлэжыщтыгъ. Совхозым еджапләм ыцIәкIә чыгу кылахи, тыхъәгъәзәраригъәуыгъ. Лэжыгъәу ащ кырахижыгъәм дагъә кIагъәкIи, еджапләм ишхәплә фикъуштыр къагъани, адрәр ащагъ, кIахыгъә ахъщәр еджапләм ищыкIәгъә фәло-фәшлэхәм апәлуагъэхъагъ. Тәхъутәмыкъоә районымкIә апәрәу мы къуаджәм иеджакIохәр ыпкIә хәмьләу еджапләм шагъәшхәнхәу Аскәр ары зышыгъагъәр.

Iофшәлән шлу ыльәгъоу, ригъәджәрә сабыхәм гуфәбәныгъәшхо зәрафыриләр кIэләеджакIохәми, ахәм янә-ятәхәми зәхәшләщтыгъ ыкIи кыфәрәзәгъәх. Еджапләр кызаух нәужи Аскәр ригъәджагъәхәр ыдәжә къақлоштыгъәх ыкIи упчIәжъәгъоу ялагъ. КIэләгъәджә пәрытым еджапләу Iоф зыщыләрәми, райоными, хәкуми IофшәкIә осәшхо кышцыфәшләу бәрә кыыхәгъәщыгъ.

Сыд фәдәрә къоджә Iофыгуи кIәщакIо

фәхъуштыгъәр Аскәр ары. КIэләгъәджә Iофшәным имызакъоу, чыләм иадминистраторәуи, къоджә Советым идепутатәуи ильәс пчәагъэхәм Iоф ышлагъ. Псәупләм кыдәхәрә гъогум асфәлт тельхәгъә-нымкIи, лыхъужьәу заом хәкIодагъэхәм ясаугъәт чыләм щыгъәуцугъәнми ар якIәщәкIуагъ.

Сирием заоу шыкIуагъәм кыхәкIәу зышъхә къезыжыжъәжи Адыгеим къәкIожыгъәхәу Пәнәхәс кыдәтIысхәажыгъәхәми ишлогъәшхо аригъәкIыгъ. Ежә Iәпылгъоу аритырәр шомакIәу Адыгеим и Лышъхә лүкIәнхәмкIә ишлогъәшхо кыгъәкIуагъ ыкIи лъәгъунәу ялэхәр къафырилотыкIыгъ. Тиреспубликә и Лышъхәу Къумпыл Мурати Iәпылгъу къафәхыгъ. Ильәс пчәагъә тешлэжыгъәми, ишлуагъә зәригъәкIыгъәхәм ащымыгъупшәу шүкIә игугъу ашлә.

Чыләм икъәбзәныгы ащ ыналә тетыгъ. Зәхищәгъә кIәлә ныбжыкIә купыр къоджәдәсхәм афәгумәкIхәу, шыкIагъәу ялэхәр афәлгъәгъоу зәрәщытым лъәшәу ыгъәразәщтыгъ.

Аскәр иныбжыкIәгъум щегъәжъагъәу чыгулэжыным пылбъыгъ, анахъәу чыгъхәтәхәр кыгъәкIыныр икIәсагъ. Кырым,

хы Iушәо Шапсыгъә къарищыгъә инжир, хъурмә, нәмыкI чыгъхәр ишагу кышцәкIых. А зы чыгым къужь лъәпкытIу ыкIи мыләрәсә зэфәшъхәфитIу кыпыкIәу иләх. Сәнәшъхә хәтәу лъәкIә 300-м ехъоу кыгъәкIыгъәм зәрә Адыгеу кыарыкIыхәти, ащ фэдә хәтә къәбгъәкIыным ишъәфхәм къәкIәупчIәщтыгъәх. Ар Iофыгъо псынкIәгуагъәп. Сәнәшъхә лъәпкIә ләпчә ежә къеззәгъыщтым тетәу дзәекIон, удәләжъән фәе. «Мыщ фәдиз

кын зәбгәлгъәгужъәу сыда мыхәм ауж узкIитыр?» кыраләу кыхәкIыгъ. Иджәу-ап кIәкIыгъә: «Сипхорәлф цыкIухәм, шагум кыдәхәрә цыфхәм ашхыщт. Сыщымылэжыми, «Аскәр ыгъәтIысхәгъагъ» алошт».

Ишъхәгъәсәу Нюсә институтым щеджәзә нәлуасә фәхъуагъ. Нюсә кIәләгъәджә училищыр, нәужым Налщык дәт кIэләгъәджә институтым тарихымыкIә ифакультет кыуухыгъәх. НыбжыкIәхәр кызэрәщәгъәх ыкIи къуаджәм кызагъәзәжъым кIэләгъаджәу Iоф ашләнәу рагъәжъагъ. Аскәррә Нюсәрә ильәс 54-рә зәгурылхәу, алә зәкIәдзәгъәу зәдәлажъәхәзә унәгъо дахә ашлагъ. Сабыищ зәдаплугъ. Ау якIәлә закъоу Абрек ильәс 31-м итәу машинә зәутәкIым хәкIодагъ. Абрек Адыгә къэралыгъо кIэләгъәджә университетым июридическә факультет кыуухыгъәу приставхәм ахәтәу къулыкIур ыхыштыгъ. Ятә фэдәу спортым пылбъыгъ ыкIи гъәхъәгъәшхәхәр ащ щышыгъ. Апхәу нахыжъәу Эммә кIэләгъәджә сәнәхәтыр кыхихыгъ. Ятә ищысәтехыпләу Инәм гурыт еджапләу N 25-м ищытхәу аригъәлоу Iоф щешлә. КIэләеджакIохәм шлу альәгъу, илофшәкIи уасә кыфәшләу бәрә кыыхәгъәщы. Апхәу нахыкIәу Оксанә Краснодар сымәджәщым операционнә сестрау ильәс пчәагъә хъугъәу щәлажъә, илофшәкIә дэгъукIә кыыхәгъәщы, ищытхәу арегъәло. Пхорәлф дахәхәри яләх. Аскәр инасып кыыхыгъ ахәм къапыфәгъә сабыхәр кылыгъәгужынынхәу.

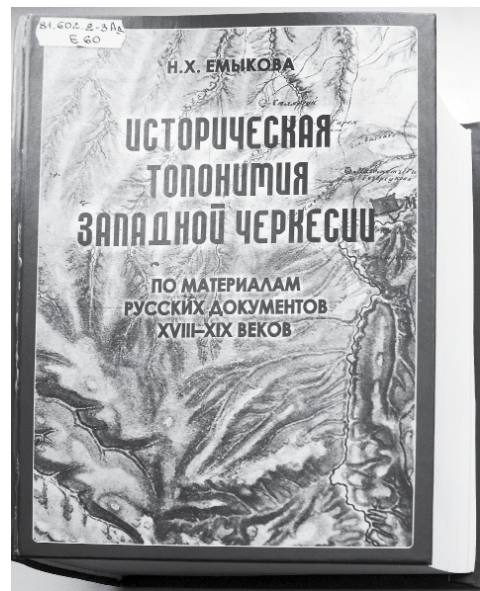
Аскәр ильфыгъәхәр ятә рәгушхәх, къоджәдәсхәм ащ лъытәныгъәшхо зәрәфәшлыгъәм фәшл афәразәх.

ТIӘШЪУ Сафиегъ.

Ижъырэ чыплацлэхэм яшъэф

АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ ижъырэ адыгэ чыплацлэхэм афэгъэхыгъэу лэнэ хъурае щызэхашъагъ, ар Емык Нурджан имонографиеу «Историческая топонимика Западной Черкесии по материалам русских документов XVIII — XIX веков. Абадзехия» зыфилорэм ыкIи адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ япхыгъагъ.

Мурадэу зэхэщаклохэм ялагъэр Адыгеим ичыплацлэхэр ыкIи итарихъ зэрагъашлэзэ, нидэлъфыбзэр нахъ лэрыфэгъу, гурылогъошлэу лэужхэм афэшлыгъэныр, лъэпкъ шэн-хабзэхэр ахэлъэу кытклэ-хъухъэрэ ныбжьыкIэхэр плугъэнхэр ары.

Мафэки лъэтегъэуцор пэублэ гушылэки кызылэуихыгъ Лъэпкъ тхылъеджаплэм краеведческэ ыкIи лъэпкъ литературэм-кIэ иотдел ибиблиограф шъхьалэу Александр Данильченкэм. Ащ лэфтхьабзэм хэлэжъэхэр Емык Нурджан ищылыгъэ ыкIи итворческэ гъогу клэклэу фиgъэнэлосагъэх.

Емык Нурджан гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэращэм ыцIэ зыхырым инаучнэ лэфышлэ шъхьалэ. Гъэтхэпэм и 1-м, 1956-рэ илэсым къуаджэу Кошхьаблэ кы-щыхъу. Москвскэ къэралыгъо университетэу М. В. Ломоносовым ыцIэ зыхырым журналистикэмкIэ ифакультет ыкIи ащ хэт аспирантурэр кыухыгъэх.

Кошхьаблэ район гъэзетэу «Путь Ильичам» ижурналистыгъ, ащ ыужым Адыгэ хэкум ыкIи Краснодар краим ярадиокомитетхэм ялэфышлагъ. ГТРК-у «Адыгея» ижурналистыгъ, 2002 — 2003-рэ илэсхэм ащ пэцэныгъэ дызэрихьагъ. Ащ ыуж илэситIо Адыгэ къэралыгъо университетым адыговедениемкIэ и Гупчэ илэфышлагъ, 2005-рэ илэсым кышыублагъэу гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым славян-адыгэ культурэ зэпхыныгъэхэмкIэ иотдел инаучнэ лэфышлэ шъхьалэ.

Данильченкэм игушылэ кышыыхыгъэ-щыгъ Нурджан научнэ лъэныкъоу зыдэ-лажъэхэр: славян-адыгэ культурэ зэпхыныгъэхэр, адыгэ тарихъ чыпла-цлэхэр я XIX-рэ лэшлэгъум урыс доку-ментхэм къазэрахафэхэр, Адыгэ радиовещаниер лъэпкъ культурэм зэрэхуцорэр. Джащ фэдэу Емык Нур-джан мы темэхэмкIэ хэутыгъэ тхыгъабэ зэрилэр кылуагъ, а зэкIэми Адыгеим имузыкэ фольклор ыкIи лъэпкъ тарихы-р пшIэнымкIэ яшуагъэ кызырэкIорэр клигъэтхыгъ. Ижъырэ адыгэ ыкIи славян чыплацлэхэм язэгъэшлэн шлогъэшлэгъонэу зэрэфэжъагъэр, 2018-рэ илэсым кы-

щегъэжъагъэу ар ушэтын проект инэу зэрэщытыр хигъэунэфыкIыгъ.

Нурджан иапэрэ монографиеу «Историческая топонимика Западной Черкесии по материалам русских документов XVIII — XIX веков» зыфилорэм иапэрэ лахъэу «Абдзахэр» ижъырэ черкес чы-плацлэхэу итыгъэхэм (кызытенагъэхэм) афэгъэхыгъ.

Лъэтегъэуцор хэлэжъэхэрэр джащ фэдэу А. Данильченкэм тхылъ къэгъэ-лъэгъон инэу отделым къагъэхъазыры-гъэм фиgъэнэлосагъэх: топонимикэмкIэ апэрэ шIэныгъэ лэфышлагъэхэу шIэныгъэ-лэжъхэу Мэрэтыкъо Къасимэ, КIуаклом, нэмыкIхэм кыдагъэкIыгъэхэм чыпла-цлэхэр зэхэфынхэш, зэбгъэшлэнхэмкIэ лэпылэгъу ин хъурэ картэ зэфэшхьафхэр зэрэхэлхэр ыкIи джы непэ зытегу-щылэхэрэ монографиеу ЕмыкIыр зиа-вторым осэшхо зэралэр клигъэтхыгъ.

Тхылъым илэтегъэуцор адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ ямэфэки кыдыхэлъытагъэу зэрэщытыр искусствэхэмкIэ Адыгэ ре-спубликэ колледжэу У. Тхьабысымэм ыцIэ зыхырым итеатрэ къутамэ щеджэхэрэм агъэгъошагъэп, лупкIэу, дахэу адыгэ усаклохэм атхыгъэхэм къаджагъэх, а къутамэм ипащэу, АР-м

культурэмкIэ изаслуженнэ лэфышлэу Ацумыжъ Сарэ адыгабзэкIэ Мэщбэшлэ Исхьакъ иусэ заулэмэ къаджагъ.

Лъэтегъэуцор итемэ инэу «Адыгэ чыплацлэхэм яшъэф» зыфилорэмкIэ къэгущылагъ монографием иавторэу Емык Нурджан. Адыгэ лъэпкъым ита-рихъ ухаплэмэ, ащ кыныбэ зэрищэчы-гъэр зэрэзэхапшIэрэр, зэо пчъагъэмэ лъэпкъыр зэрапхырыкIыгъэр, кынкIэ а зэкIэ кызырэфекIугъэр, адыгэ чыгухэу чыплэрыс лъэпкъыр егъэзыгъэкIэ зэры-кошыкIыгъэхэм нэмыкI лъэпкъхэм ащы-хэр бэу кызырэрагъэтIысхьагъэхэр, мы зэкIэми ялэытыгъэу адыгэ ижъырэ чыплацлэхэр якъэлаклэу умышлэжъынхэу зэхэфыгъуае зэрэхъугъэхэм Нурджан къащыуцугъ, ауми, зэ уишыпкъэу мы лэфым узыфэжъэкIэ, узлэпищэу зэрэ-гъэшлэгъоныр кылуагъ. Гушылэм пае, МыекIуапэ. Мы цIэм пкырылэ мэхъанэр пчъагъэу зэрэзетекIырым, анахъ шы-пкъэр кыхэпхыныр, бгъэунэфыныр, къэбгъэшпыпкъэжъыныр имонографиие ылапсэу ылытагъ. Джащ фэд чыплацлэ пэпчкIэ. Уегупшысэмэ, уихэкъу, уире-спубликэ ятарихъ кыхэфэрэ цIэ зэфэ-шъхьафыбэр пшIэныр дэгъу нахъ, дэеп, етлани чыплацлэхэр зэхэпфызэ, бзэми, тарихьми, лъэпкъ хабзэхэми хэшIыкIы-шхо афыуилэ зэрэхъурэм, наукау «то-понимииер» лъэшэу тышыклагъэу зэрэ-щытыр клигъэтхыгъ. Мы темэшхор зэрэлыгъэкIуатэрэр, ащкIэ илэфышлэгъу шIэныгъэлэжъхэм ащыщхэу Гъубжъэкъо Марат, Хъоткъо Самир угъоигъэ-зэлугъэклагъэу чыплацлэхэмкIэ ялэхэр кызырэрэтыгъэхэр, кы-зэрэдэлэхэрэр, «тхьауе-гъэпсэу» зэрарилорэр, непэ лэнэ хъурэе - лъэте-гъэуцор изэхэщаклохэу лъэпкъ тхылъеджаплэм илэфышлэхэм, ныбджэ-гъухэм зэрафэразэр кылуагъ.

Монографием фэгъэ-хыгъэ псалъэ кышылыгъ гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ ин-ститутым славян-адыгэ

культурэ зэпхыныгъэхэмкIэ инаучнэ лэфышлэ шъхьалэу, педагогикэ шIэныгъэ-хэмкIэ кандидатэу Галина Луганская.

«Къохъэлэ Черкесием итарихъ топо-нимикэ я XVIII — XIX-рэ лэшлэгъухэм урыс документхэм яматериалхэм къазэ-рахафэрэр» зыфилоу кыдэкIыгъэмкIэ ар илэфышлэгъоу Нурджан фэгущылагъ, ащ пидзагъэу лэфышлагъэр темэ ин къодыеу армырэу, лъэпкъ тарихыр ыкIи хэгъэу тарихыр зыгъэбаищтэу, зылэтыщтэу ылытагъ. ЩысэхэмкIэ а зэкIэ кырыло-тыкIыгъ. Мы мафэхэм ялэонэрэ тхылъым Нурджан лэф зэрэдишIэрэр ыкIи ар къэкIорэ илэсым кыдэкIынуу зэрэщы-тыр кылуагъ, монографием лъэпмафэ ышIынэу, ащ иавтор псауныгъэрэ гушхъэ кIуачIэрэкIэ кыфэлъэлуагъ.

АР-м культурэмкIэ и Министерствэ специалист шъхьалэу Теуцожь Нуриет лъэтегъэуцор хэлэжъагъ ыкIи кышыгу-щылагъ. ЕмыкIым имонографиие адыгэ лъэпкъ шIэныгъэмкIэ мэхъанэшхо зэрилэр хигъэунэфыкIыгъ.

ТхылъымкIэ лъэтегъэуцор зэришагъ театроведэу, АР-м культурэмкIэ изаслу-женнэ лэфышлэу Шъхьэлэхъо Светэ.

Лэфтхьабзэм хэлэжъагъэхэр лъэпкъ тарихъ гупшысэ орхэм зэфэдэу зэлыаша-гъэх, ягуапэу монографием иавторэу ЕмыкI Нурджан гъэхьагъэхэр тапэки ышIынхэу фэлъэлуагъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр лэшыны Аслъан тырихы-гъэх.

Унашъом кIуачIэ илэ хъугъэ

Цыфхэр экстремизмэм хищэнхэм интернетым инэкIубгъохэмкIэ кызырэфэджагъэм фэгъэхыгъэу МыекIопэ кьэлэ хыкумыр зыхэплэгъэ лэфым епхыгъэ унашъом кIуачIэ илэ хъугъэ.

УФ-м и Уголовнэ кодекс ия 280-рэ статья (интернетымкIэ цыфхэр экс-тремизмэм хищэным кызырэфэджа-гъэм) кыпкъырыкIызэ, МыекIопэ кьэлэ хыкумым Урысыем щыпсэурэ

Р.Н.Паниным пэцэ лэнатIэ ылыгъын фимытэу, илэси 2 хьапс условнэу ыкIи интернет сайтым илэси 2 палъэкIэ рылэжъэн ымылэкIынуу пшъэдэкIыжъ тырильхьагъ.

ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ, Р.Н. Паниныр амытхыгъэ объединениеу «СССР» зы-филорэм хэтэу социальнэ хытыу горэм иаккаунт кызыфигъэфеди, хэбзэ кыулы-къухэм ыкIи гъэлорышлэлэхэм ялы-

клохэм, джащ фэдэу лъэпкъ зэфэшъ-хьафхэм зафигъази, экстремизмэ нэ-шанэ зилэ купым хэхъанхэу къаджагъ.

2022-рэ илэсым чъэпыогъум щынэ-гъончъэнымкIэ Федеральнэ кыулыкIуым ишъолпыр Гъэлорышлэлэ Р.Н.Паниным уголовнэ лэфэу кыфызылэуихыгъэм хэлплагъ ыкIи зэхифыгъ.

Унашъом кIуачIэ илэ хъугъэ.

ЩынэгъончъэнымкIэ Федеральнэ кыулыкIуым и Гъэлорышлэлэу АР-м щыIэм ипресс-кыулыкIу.

Шапхъэхэр

Чанэу хэлажъэх

Урысые физкультурэ-спорт комплексэу «лофшлэным ыкли зыкэуэхумэжыным сафэхъазыр» (ГТО) зыфилорэм итхьамафэ Мыекьуапэ щыпсэхэрэр чанэу хэлажъэх. лофтхьабзэр яплэнэрэу зэхашагъ.

лофшлэгъу мафэхэм — пчэдыжым, бэрэскэжыем — пчыхъэм, зыгъэпсэ-фыгъо мафэхэм — щэджэгъоужым мыш кыдыхэлъытэгъэ шапхъэхэр цыфхэм атынхэ альэкышт.

Мы мэфищым республикэм икьэлэ шхьалэ щыпсэурэ нэггырэ 48-мэ заушэтыгъ, ахэм азыныкьо нахьыбэм комплексым ибгъэхэлъхъэ шхьалэ къафагъэшъошагъ. Дэгъу дэдэу шапхъэхэр зытыгъэр нэггырэ 19.

лофтхьабзэм хэлажъэхэрэм янахьыбэр гурыт еджаплэхэм ачлэсых, аныбжъ илъэси 6-м щегъэжыагъэу 18-м нэс. Мыщ дэжым зэхэщаклохэм анахъэу аналэ зытырагъэтырэр клэлэеджаклохэр ары, сыда плэмэ мыхэм физическэ ухъазы-рыныгъэу ялэм елытыгъэу апшъэрэ ыкли гурыт сэнэхъат зышарагъэгъотырэ еджаплэхэм ачлэхъанхэмклэ балл тедзэхэр къахынхэ альэкышт.

Кикбоксинг

Ящэнэрэ чыплэр кыдыдихыгъ

Тэхьутэмыкьое районым щыщ Богдан Ушаковым Ермэлхьаблэ щыклогъэ зэнэкьокьухэм ящэнэрэ чыплэр къащыдихыгъ.

Кикбоксингымклэ Къыблэ федеральнэ шьолъырым ичемпионатрэ ипервенствэрэ спортсмен 400-м ехъу ахэлэжыагъ. Урысыем и Къыблэ хэхъэрэ субъекти 7-мэ ялыкьлохэр зэнэкьокьугъэх, къэмыкьогъэ закьор Севастополь.

Богдан Ушаковым лъэныкьоу «фулл-контакт» зыщиушэтыгъ, зэлуклэгъуищ илагъ. Финалым ихъаным иедзыгъо Ростов хэкум испортсмен кыщытекьуагъ ыкли ящэнэрэ хъугъэ.

Джащ фэдэу зэхэщаклохэм тренер анахъ дэгъухэр кыыхахыгъэх, ахэм ахэхьагъ Богдан зыгъэсэрэ Шхьащэкьо Юрэ, ащ шлухъафтын кыфагъэшъошагъ.

Футбол

Ешлэкьлэ дахэ къагъэлъэгъонэу тащэгугъы

Футболымклэ Урысыем ихэшпыкыгъэ командэ Азием иллыкьлохэм ныбджэгъу зэлуклэгъу заулэ адырилагъ.

Блэкыгъэ бжыхъэм Валерий Карпиныр зипэщэ командэр Киргизием, Таджикистан ыкли Узбекистан якомандэхэм адешлагъ.

Джы Иран ихэшпыкыгъэ командэ лүклэнэу зегъэхъазыры, ешлэгъур Тегеран щыклошт. Урысыем изэнэкьокьу щешлэхэрэм анэмыклэу лэкьыб кьэралыгъохэм ячемпионатхэм дэгъоу

закъыщызыгъэлъэгъогъэ Александр Головинрэ Алексей Миранчукрэ ныбджэгъу зэлуклэгъум хэлэжъэнхэу тренер шхьалэм ригъэблэгъагъэх.

Тифутболистхэм ешлэкьлэ дахэ къагъэлъэгъонэу, мы спорт лъэпкьыр зыгу рыхьыхэрэр агъэгъушлэнхэу тащэгугъы.

Нэклиубгъор зыгъэхъазырыгъэр БЗЭШУ Асхьад.

Зэхэзышагъэр ыкли кыдызыхъэжыгъэр:

АР-м лъэпкь лѳхэм-клэ, лэкьыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкьэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер

зыдэщыгъэр:

385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаихьырэр А4-клэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкьлэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цыкьлунэу цытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкьлэгъэкьожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

УФ-м хэутын лѳхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэорышлал, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкьэмкли

пчъагъэр

4351

Индексхэр

П 4326

П 3816

Зак. 495

Хэутыным узчыкьлэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхъатыр
18.00

Зыщыкьлэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхьалэр
Мэщлэкьы С. А.

Редактор шхьалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

Пшъэдэкьыжъ зыхьырэ секретарыр

Жакьэмыкьо А. З.